

ISBN – 979-8-88722-620-0

DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.3

*Scientific foundations of
pedagogy and education*

Collective monograph

Boston 2022

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

ISBN – 979-8-88722-620-0

DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.3

Authors – Adamia Z., Onkovych H., Onkovych A., Aleksieienko-Lemovska L., Halushchak I., Батрун І., Панфілов О., Оніпченко П., Тимошенко О., Марков А., Базелюк В., Кубіцький С., Регеша Н.Л., Кононська Н.М., Швець І.Г., Шевченко В.В., Derik I., Dobrovolska S., Panchyshyn S., Орут М., Садовнича О., Чайковська Г., Єзерська О., Юденко О., Оленев Д., Василенко М., Омельчук О., Корнієнко О., Олексюк Н., Піговський М., Ящищак І., Тертична Н.А., Криль О.М., Alexandrov V., Alexandrova O., Mezhiievskia I., Maslovskiy V., Vudyborets S., Babintseva L., Goryainova N., Derpak Y., Moroz G., Отрошко О., Юденко О., Путров С., Клішевич Н.

REVIEWERS

Kazachiner Olena – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Human Health, Rehabilitation and Special Psychology, Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda.

Published by Primedia eLaunch

<https://primediaelaunch.com/>

Text Copyright © 2022 by the International Science Group(isg-konf.com) and authors.

Illustrations © 2022 by the International Science Group and authors.

Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©

Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe and Ukraine. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science.

The recommended citation for this publication is:

Scientific foundations of pedagogy and education: collective monograph / Adamia Z., Onkovych H., Onkovych A. – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. 301 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.3

TABLE OF CONTENTS

1.	EDUCATION	
1.1	<p>Adamia Z.¹, Onkovych H.², Onkovych A.³</p> <p>СПЕЦКУРС «ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА МЕДІАОСВІТА» У РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ МЕДІАСФЕРИ (ПРОЄКТ ДЛЯ ГРУЗИНСЬКОГО ВИШУ)</p> <p>¹ Department of Research Support, Guram Tavartkiladze University ² Department of Ukrainian and Latin Languages, Kyiv Medical University ³ Department of Public Relations and Journalism, Kyiv National University of Culture and Arts</p>	7
1.2	<p>Aleksieienko-Lemovska L.¹</p> <p>PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE TOURISM SPECIALISTS</p> <p>¹ Department of Tourism and Educational Technologies, International European University</p>	20
1.3	<p>Halushchak I.¹</p> <p>MODERN METHODS OF FORMING READINESS FOR PROFESSIONAL AND PERSONAL DEVELOPMENT OF TECHNICAL UNIVERSITIES STUDENTS</p> <p>¹ Department of Physics, Kharkiv National University “Kharkiv Polytechnic Institute”</p>	45
1.4	<p>Батрун І.¹</p> <p>ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ ЗА В. О. СУХОМЛИНСЬКИМ</p> <p>¹ Учитель російської мови та літератури, Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 11</p>	63
1.5	<p>Панфілов О.¹, Онипченко П.², Тимошенко О.³, Марков А.³</p> <p>ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ</p> <p>¹ Кафедра соціології та політології, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого ² Кафедра тактики авіації, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба ³ Кафедра льотної експлуатації та бойового застосування вертольотів, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба</p>	77

4. PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS		
4.1	<p>Чайковська Г.¹, Єзерська О.²</p> <p>ГЕНЕТИЧНІ СИНДРОМИ З СТОМАТОЛОГІЧНИМИ ПРОЯВАМИ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ У ДІТЕЙ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ТРАВНОЇ СИСТЕМИ</p> <p>¹ ДУ “Інститут спадкової патології НАМН України, м.Львів</p> <p>² Національний медичний університет імені Данила Галицького, м.Львів</p>	184
4.2	<p>Юденко О.¹, Оленєв Д.², Василенко М.³, Омельчук О.⁴, Корнієнко О.¹</p> <p>«ПЛАСТ» В СИСТЕМІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ТРАВМАТИЧНОГО ВПЛИВУ ВІЙНИ</p> <p>¹ кафедра теорії, методики та організації фізичної підготовки і спорту, Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ</p> <p>² науково-дослідний центр проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ</p> <p>³ кафедра здоров'я, фітнесу та рекреації, Національного університету фізичного виховання і спорту України, м. Київ</p> <p>⁴ кафедра медико -біологічних і валеологічних основ здоров'язберігаючої освіти та фізичного виховання, НПУ імені М. П. Драгоманова, м. Київ</p>	198
5. SOCIAL PEDAGOGY		
5.1	<p>Олексюк Н.¹, Піговський М.¹, Ящищак І.¹</p> <p>РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКА СТУДЕНТСЬКОЇ СЛУЖБИ УНІВЕРСИТЕТУ В СОЦІАЛЬНІЙ ПІДТРИМЦІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ</p> <p>¹ Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка</p>	215
5.2	<p>Тертична Н.А.¹, Криль О.М.²</p> <p>ГІПЕРАКТИВНІСТЬ ДИТИНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ СОЦІАЛЬНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН</p> <p>¹ кафедра загальної і медичної психології НМУ імені О.О.Богомольця, м.Київ, Україна</p> <p>² НМУ імені О.О.Богомольця, м.Київ, Україна</p>	224

6.	THEORY, PRACTICE AND TEACHING METHODS	
6.1	Alexandrov V. ¹ , Alexandrova O. ² INTEGRATED LEARNING MODEL: SPECIAL SUBJECTS AND PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE IN HIGH SCHOOL ¹ Department of second foreign language teaching, Zaporizhzhia National University ² Department of professional foreign languages, Zaporizhzhia National University	232
6.2	Mezhiievska I. ¹ , Maslovskiy V. ¹ CURRENT REALITIES AND PROBLEMS OF DISTANCE EDUCATION IN MEDICINE ¹ Department of internal medicine №3, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine	240
6.3	Vydyborets S. ¹ , Babintseva L. ¹ , Goryainova N. ² , Derpak Y. ¹ , Moroz G. ¹ TRAINING FOR PHYSICIANS OF THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION ¹ Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv ² Institute of Hematology and Transfusiology of the NAMS of Ukraine, Kyiv	248
6.4	Отрошко О. ¹ , Юденко О. ² , Путров С. ¹ , Клішевич Н. ³ СТАН СФОРМОВАНOSTІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ БАКАЛАВРІВ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ¹ кафедра фізичного виховання гуманітарно-педагогічного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ ² кафедра теорії, методики та організації фізичної підготовки і спорту, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ ³ Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ	260
	REFERENCES	278

10.46299/ISG.2022.MONO.PED.3.4.2

4.2 «Пласт» в системі фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб, які зазнали травматичного впливу війни

Провідним соціальним запитом сьогодення є створення сучасної системи надання реабілітаційних, корекційно-відновлювальних та фізкультурно-спортивних послуг (далі – ФСП) всім без виключення категоріям населення України, які зазнали травматичного впливу подій війни. Це обумовлено необхідністю відновлення якості здоров'я людей та повернення їх в соціум, адаптація до умов життєдіяльності, які змінилися внаслідок вимушеного переселення; ті, хто зазнав травм, що призвели до інвалідизації чи нанесли іншу шкоду здоров'ю людини). Особливої уваги на думку фахівців багатьох галузей (лікарів, реабілітологів, психологів, соціологів, юристів) потребують ті люди, хто пережив окупацію або перебували у полоні. Нажаль, сучасна ефективна системи реабілітації осіб, які постраждали внаслідок російсько-української війни 2014-2022 років та відновлення максимально можливим чином їх здоров'я (у фізичній, психічній та соціальній сферах) є вкрай актуальним питанням сьогодення в нашій державі. Зазначимо, що після 24 лютого 2022 р. ця проблема зачепила практично кожную родину в Україні. Її активному формуванню сприятиме, на нашу думку, декілька Законів України («Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [220]; «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [221]; «Про фізичну культуру і спорт» [222]) та Указів Президента України (№ 342 / 2020 «Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни» [239]; № 574 / 2020 «Про започаткування соціального проекту «Активні парки – локації здорової України»» [240]). Отже, актуальність дослідження не викликає сумніву з позицій сьогодення.

Т. В. Маматова [229] підкреслює, що на сьогодні актуальним залишається наукове обґрунтування та надання дієвих механізмів досягнення вказаних цілей розвитку ФКіС на рівні громад, особливо це стосується якості надання ФСП на

рівні органів місцевого самоврядування з урахуванням досвіду діяльності і наявної інфраструктури кожної громади.

Т. І. Дорофєєва [217, с. 41] у своїх дослідженнях констатує, що у 2013 р. затверджено Державний соціальний стандарт у сфері фізичної культури і спорту (далі – ФКіС), в якому зазначено, що це є «комплекс соціальних норм і нормативів, на основі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій щодо надання послуг у сфері ФКіС», при цьому «соціальні норми і нормативи у сфері ФКіС є сукупністю показників обов'язкового забезпечення потреб у закладах ФКіС та отримання ФСП». Авторка [217, с. 41] наголошує, що «...Стандарт встановлює вимоги до показників необхідного забезпечення потреб населення в умовах для занять ФКіС та отриманні ФСП» [217, с. 41]. Авторка [217, с. 41] згодна із думкою Г. С. Лопушняка зазначаючи, що неможливо ототожнювати в сфері ФКіС поняття «стандарт» і «норма», оскільки «стандарт – це те, до чого потрібно прагнути, а норма те, що треба виконувати». Дослідниця підкреслює думку про те, що «особливе місце серед стандартів на систему управління розвитком ФКіС займає стандарт управління якістю ФСП в територіальних громадах» [217, с. 42]. На її думу в регіонах вкрай важливими мають бути «внутрішні стандарти – набір індикаторів, які постійно коригуються з метою їх удосконалення та враховують періодичну зміну умов в середовищі їх застосування» [217, с. 42].

В процесі вирішення професійних завдань в умовах сьогодення фахівці спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» мають керуватися такими державними документами як Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р.» [235] і Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту» [217]. Вважаємо, що для вирішення завдань комплексної фізичної та фізкультурно-спортивної реабілітації (далі – ФСР) важливо формування потреб у оволодінні різними видами рухової активності, мотивації до систематичних занять руховою активністю. Отже, у відповідності до засад педагогіки це необхідно

реалізовувати за допомогою різних форм підвищення рівня теоретичної обізнаності (бесіди, лекції, конференції, показові виступи та зустрічі із спортсменами / тренерами, тренінги, спеціалізовані семінари тощо.

Представлена частина дослідження присвячена характеристиці системи «Пласт» як важливої складової сучасної системи надання ФСП особам, які зазнали травматичного впливу подій російсько-української війни 2014-2022 рр.

Дослідження виконано в 2020-2021 р.у співпраці із Громадською Спілкою «Національною радою спортивної реабілітації захисників України».

Поняття «пласт» використано є аналогом англійського слова «скаутинг» (англ. scouting – розвідка). Слово походить від назви козаків-пластунів, які виконували функції розвідників у козацькому війську [213, 237, 238]. Це легендарна українська організація, яка сприяє всебічному патріотичному розвитку дітей та молоді, усіх охочих; об'єднує скаутів і формує почуття відповідальності за долю країни, виховує свідомих та гідних громадян – провідників суспільства.

Автором назви організації «Пласт» є І. Боберський, а співзасновниками організації вважають відомого вітчизняного пілота початку ХХ ст. П. Франко, О. Тисовського, І. Чмола. «Пласт» був і залишається національно скаутською організацією України (з моменту заснування восени 1911 р.; перша присяга складена у м. Львів 12 квітня 1912 р.), яка має на меті всебічне національно-патріотичне та фізичне виховання дітей та молоді України на засадах християнської моралі [214, 216, 223, 224, 238, 238, 243]. Взагалі рух скаутів в світі був заснований у 1907 р. Робертом Бейден-Пауелом. Організація є неполітичною, позаконфесійною, діяльність якої спрямована на виховання свідомої особистості із активною громадянською позицією, яка вміє приймати рішення та нести за них відповідальність перед місцевою, національною та світовою спільнотами [213, 223, 227, 242, 243].

Знаковим для українських молодіжних організацій був початок 1910 р., характерним для якого було піднесенням патріотизму, особливо серед молоді. Через це пластуни стали в історії відомі як активні учасники в розбудові та

захисті України, що підтверджується їх практичною діяльністю і до сьогодні (особливо наочним це стало за часів відкритої військової агресії північного сусіда). За перші три роки діяльності «Пласт» став відомий як військова патріотична організація (національна). Слід відзначити, що з початком Першої світової війни більшість пластунів воювали в лавах Січових Стрільців [232, с. 30].

З 1919 р. діяльності пластунів сприяло Міністерство освіти УНР та кооперативний рух. Цікавим історичним фактом є те, що всі головні командири УПА, начальники головного штабу є вихованцями «Пласту»; 6 із 9 генералів УПА і близько 50 % офіцерів вищого командного складу українського руху опору пройшли пластовий вишкіл. В монографії та дисертації Ю. М. Візитів «Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період» (2006) [214, 223] «досліджено передумови зародження і розвитку пластового руху (української національної скаутської організації) на Волині у 20-30-ті роки ХХ ст.; розкрито етапи організаційно-ідеологічного становлення; визначено засади обґрунтовано і форми і методи військово-патріотичного виховання в осередках Пласту; з'ясовано головні напрямки практичного пластування; відображено основні історичні факти розвитку молодіжного руху Західної України; висвітлено роль та місце пластунів у боротьбі за Українську державу, їх зв'язки з УВО та ОУН; визначено особливості культурно-просвітницької діяльності пластунів, їх участь у громадських, освітніх товариствах і політичних партіях; висвітлено політику польської влади щодо українського молодіжного руху» [214, 215].

1930 р. Польща заборонила діяльність «Пласту» на Галичині – організація вела підпільну діяльність. З часом «Пласт» створив об'єднання українського скаутського руху у м. Прага (Союз українських пластунів-емігрантів (СУПЕ)). Із 1954 р. об'єднання називається «Конференція українських пластових організацій» (КУПО), працює і до сьогодні із координаційним центром у м. Нью-Йорку. Тільки за 3 роки до проголошення незалежності України «Пласт» було відновлено – з підпілля вийшло багато вихованців довоєнного «Пласту» (багато серед яких були політичними в'язнями). Незважаючи на нещадну трощівну

діяльність КДБ мережа пластових гуртків швидко зростала у найбільших містах України. Науковці та дослідники традицій України констатують, що «важливим джерелом створення традицій куренів, зокрема «Орден Залізної Остроги», «Червона Калина», «Рутенії», «Вовкулаки» є історична спадщина козаччини, стрілецтва та УПА» [213, 223, 224, 226, 227, 234, 243].

У навчальному посібнику «Військова історія України» (Ю. В. Котляр; 2000) [227] представлено розвиток ЗСУ від княжих часів до сьогодення; визначено роль в цьому процесі українського повстанства; розкрито основи побудови українського козацького війська (XVI-XVIII ст.) і відзначено видатних полководців цієї доби; представлено факти про знищення Запорізької Січі та запровадження московського адміністративного устрою; охарактеризовано пластунський і січовий рухи в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.; подано історичні дані відносно повстанського руху Півдня України та ЗСУ у періоди національно-визвольної революції та громадянської війни, тоталітарного режиму; висвітлено підґрунття та передісторію створення Збройних сил незалежної України, її законодавчу базу, роди військ [227].

В дисертаційному дослідженні Ю. М. Ждановича «Організаційно-педагогічні засади виховного процесу у скаутській організації «Пласт» (13.00.07; 2004) [218] було «вперше здійснено цілісне дослідження виховного процесу в скаутській організації «Пласт»; проаналізовано зміст, форми, методи та організаційно-педагогічні умови виховання пластунів, розроблено критерії їх вихованості й оцінювання ефективності виховного процесу; подано рівні та соціально-педагогічну характеристику вихованості пластунів; перевірено ефективність пластової методики виховання особистості [218].

Штаб-квартира пластунів знаходиться у м. Київ, а інформативна політика організації є абсолютно прозорою і широко представлена сьогодні в соціальних мережах таких як Facebook, Instagram, Twitter та інших []. На *рис. 1* показано розповсюдженість організації «Пласт» в світі (станом на 2021 р.). Пластуни відзначилися своєю активною участю у розбудові та захисті своєї держави, були активними учасниками визвольного руху та війн за незалежність УНР та ЗУНР

у ХХ ст. і продовжують захищати кордони України на Сході в наш час. На сьогодні Пласт діє у 8 країнах світу (серед США, Аргентина, Канада, Австралія, Велика Британія, Німеччина, Польща, Словаччина) та об'єднує пластунів України й української діаспори (близько 10000 осіб) []. На початок 2019 р. Пласт в Україні об'єднує 8500 членів різного віку і є найбільшою молодіжною організацією – 118 осередків діють у всіх областях країни. Пласт активно співпрацює з органами державної влади та громадськими організаціями, реалізуючи різноманітні соціальні та виховні програми. Пластові гуртки формувалися й за теренами українських територій, зокрема у Чехословаччині, Австрії, Франції, Швеції. Ще один історичний факт – до 80 % еліти в еміграції є вихованцями «Пласту» [226, 221, 224, 241, 243].

На сьогодні «Пласт» є найбільше українське молодіжне утворення, яке вже понад 100 років виховує свідомих українців – це національно-патріотична організація. Чесноти, які прищеплюють вихованцям це чіткі моральні принципи, гідність, патріотизм, демократизм, громадянська активність, свідомість, відповідальність, дисциплінованість, принциповість, почуття справедливості, піклування про здоров'я та оточуюче середовище, повага до старших, жага знань (за принципом навчання впродовж життя) – саме культивується в «Пласті» [232, 234, 241, 242]. Вірність Богу вимагає від пластуна ведення взірцевого морального особистого життя. Вірність Богові пластуни виявляють справами, поводячись згідно з моральними правилами та проявляючи любов до ближнього; відчувають обов'язок дбати про інших (в родині, школі, гуртку); шанують все створене Богом, визнають гідність людини, дбають про добро інших створінь, піклуються про природу; плекають відчуття краси і дотримуються естетичних норм поведінки, мови, вигляду; нікого не принижують; поважають право кожного на своє віровизнання.

Рисунок 1. Розповсюдженість організації Пласт в Україні та світі (станом на 2021 р.)

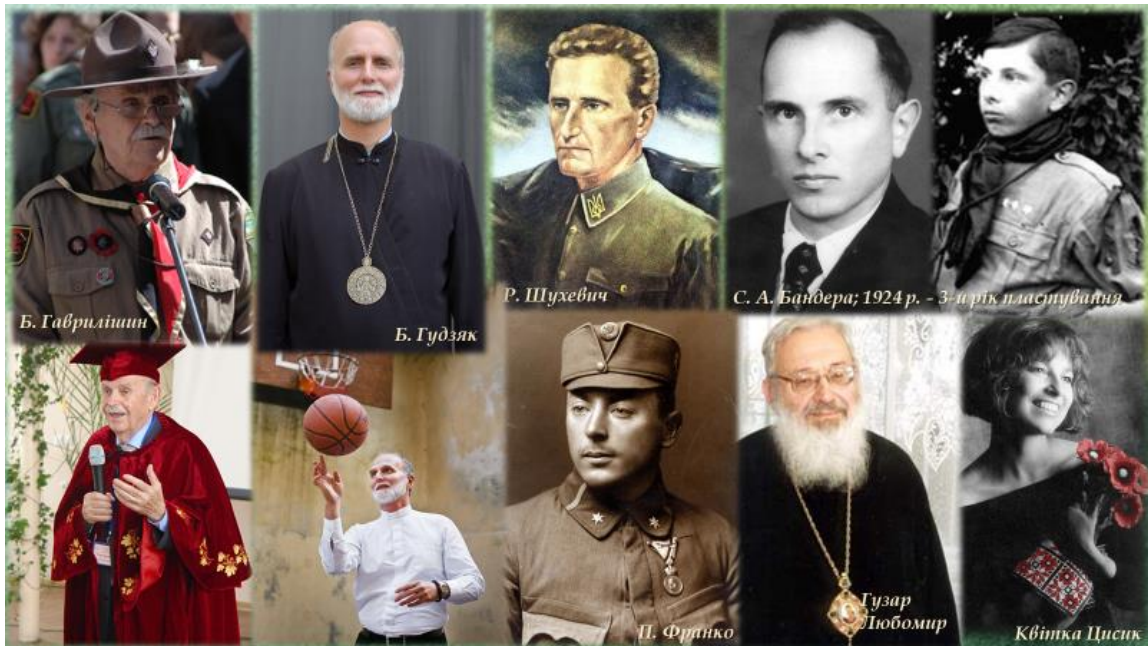

Рисунок 2. Відатні діячі України, які є відомими пластунами в світі

Видатними вітчизняними пластунами вважати осіб представлених нижче, зокрема, С. А. Бандеру; Р. Шухевича; П. Франко; донька С. Петлюри; син П. Скоропадського, Л. Гузара; Б. Гудзяка; Б. Д. Гаврилишина; Р. Волошина; Ребета Лева; Стефанишин-Пайпер Гайдемари; Фіголь Атанаса; Квітку Цісик; В. Кука; М. Лебідь; Ю. Логуша; О. Тисовського; Ф. Черника; І. Чмолу; В. Янішевського; О. Степанів та багато ін. (рис. 2). Частина цих людей є патронами куреня (вони

повинні бути видатною особою з минулого в Україні, яка відповідає пластовому ідеалу українського громадянина) [223, 237, 238, 242, 243].

У відповідності до Закону України «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху» ми можемо констатувати, що «*метою підтримки пластового руху є сприяння його розвитку шляхом забезпечення доступності такого руху для українських дітей та молоді, реалізації пластових, скаутських освітніх (навчальних) програм*» [219], у відповідності до мети визначають «*основні завдання підтримки пластового руху є: 1) формування серед дітей та молоді європейської ідентичності, сприяння інтеграції українського пластового, скаутського руху в європейську та євроатлантичну спільноту; 2) сприяння інституційному розвитку пластового, скаутського руху шляхом реалізації програм, проектів, спрямованих на досягнення пластової, скаутської освітньої (навчальної) програми; 3) сприяння громадянській освіті дітей та молоді як відповідальних і активних громадян, які сповідують та відстоюють демократичні цінності; 4) формування почуття гордості за Україну та поваги до законодавства; 5) підтримка дітей та молоді, які виявляють громадянську активність, досягають успіхів у різноманітних сферах суспільного життя; 6) сприяння неформальній та інформальній освіті дітей та молоді, інтеграції молоді у європейський та світовий демократичний простір; 7) підвищення рівня свідомого ставлення молоді до активного та здорового способу життя; 8) сприяння створенню та розвитку інфраструктури пластового, скаутського руху; 9) сприяння становленню і розвитку пластового, скаутського руху в світі у порядку, встановленому законодавством*» [219, 236, 243].

На *рис. 3* подано особливості жіночого і чоловічого однострою пластунів (є важливою ознакою наєжності до організації; нагадує пластунам про їхні обов'язки; свідчить про їх досягнення та виробляє почуття естетики). Показано основні елементи виховної пластової системи, символи Пласту та засади розподілу на улади, які використовують у вітчизняній і світовій організаціях. На *рис. 4* представлено Герб та Пластовий закон; обов'язки пластунів, яких дотримуються всі члени організації, незалежно від віку, посади, тощо [231, 234].

Рисунок 3 – Вікові особливості розподілу учасників Пласту; виховна система і символіка

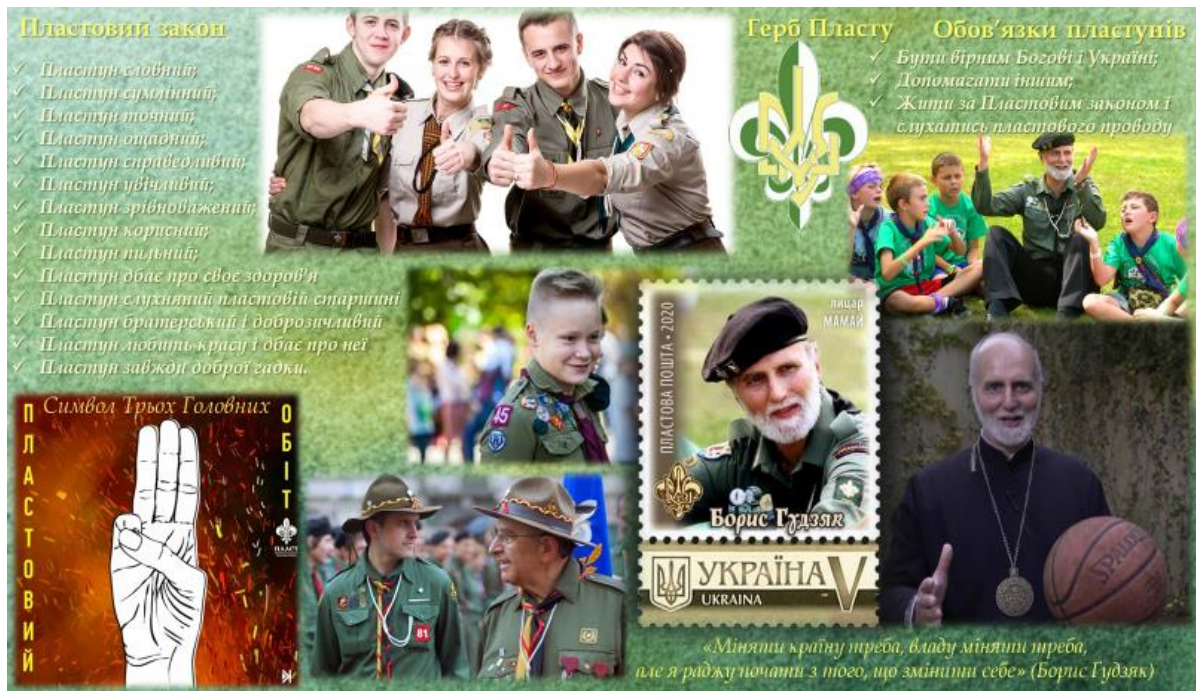

Рисунок 4 – Герб та Пластовий закон; обов'язки пластунів

Герб Пласту (емблемою) є український тризуб та біла трилиста лілея, символ скаутського руху, сплетені в одну гармонійну цілісність. Цей герб став символом ідейної єдності цілого пластового руху – на рідних землях та поза їх межами. 3 лілеї символізують Три головні обов'язки пластуна, а тризуб вказує на те, що Пласт є українською організацією. Пластуни, що склали Пластову

присягу, носять його як відзнаку приналежності до організації. Трилиста лілея є відзнакою скаутів всього світу [213, 216, 219, 231]. *Гімном Пласту* є пісня «Цвіт України», яка заснована на творчості О. Тисовський та І. Франка [213, 216, 231, 234].

В повсякденному житті пластуни вітаються, подаючи ліву руку (вияв приналежності до світового скаутського руху; ця рука ближча до серця, вітання нею означає довіру до людини, з якою вітаються) [213, 231, 234, 236, 243].

Пластуни носять однострій (*рис. 3*) під час пластових занять: на сходах, збірках, святах тощо. Пластовим однострій вважається тоді, коли включає всі передбачені відповідним правильником частини: накриття голови (скаутський капелюх, беретка); хустка (у формі прямокутного трикутника відповідної барви); обручик до хустки (плетений з трьох барв); штани (зеленої барви, короткі до колін, зимою-довгі); пояс (шкіряний чи плетений); взуття (чорні чи коричневі шнуровані черевики); підколінки (барви однострою, взимку-шкарпетки); шнурок до свистка (зелений для юнаків або коричневий для юначок, для виховника – білий). Відповідно в жіночому однострої (*рис. 3*) є відмінності: сорочка піскової барви; спідничка – коричнева. На однострої носять різного роду пластові відзнаки: пластовий герб, відзнаки приналежності (до Пласту, пластових з'єднань), відзнаки пластових ступенів, відзнаки пластових вишколів (ігрових комплексів, вмілостей, таборів, фізичних вправностей, спеціалізаційних вишколів), відзнаки пластових діловодств, відзнаки пластових виховників та їхніх вишколів, відзнаки пластових відзначень, відзнаки з різних нагод [213, 216, 226, 231, 233, 242, 243].

Пластові відзначення та нагороди є кілька ступеневою системою заохочень та подяк, як прийнята у Пласті. Нагороди надаються відповідно до вікової приналежності пластуна (-ки) до певного Уладу (об'єднання). Винятки становлять «Бронзовий хрест за геройський чин» і «Залізний Пластовий Хрест» (визначення, надаються незалежно від віку). Пластові відзначення та нагороди носяться виключно на пластовому однострої, причеплені над лівою кишенею

(або в аналогічному місці для новаків, які носять безрукавки) [213, 216, 218, 226, 231].

Фахівці констатують, що станом на серпень 2016 р. в Україні організація нараховувала 101 юнацький пластовий курінь, яких є 3 різновиди [216]: хлопчачі, дівочі, мішані. Традиційно хлопчачі куренів визначають непарними числами (із 1-ого), дівочих є парними (із 2-ого), а для мішаних числа вище 100 (з 101-ого).

Слід відзначити, що філософський та освітній аспекти відіграють дуже важливу роль в діяльності пластової організації., оскільки велика увага приділяється вивченню і дослідженню історії України, життєдіяльності видатних осіб, які були представниками «Пласту» на протязі його понад 100 річної історії; збереженню національних традицій та мови, літературної спадщини рідного народу, прищеплюється повага до національних та етнічних традицій [213, 216, 224]. Вони традиційно у відповідності до народного календарю святкують всі свята; мають свої особливі – пластові (*День Пластової присяги* – 12 квітня, день коли вперше було складено пластову присягу; *Свято Весни* – таборування 2-3 дні на честь Святого Юрія Змієборця (його всі знають як оборонця правди та добра, а пластуни обрали його своїм опікуном; зазвичай свято відзначається в травні); *Всесвітній день скаутської хустини* – 01 серпня, є важливою з точки зору практичної військової необхідності (перевзати рану, зупинити кровотечу тощо); День пластуна; Відкриття пластового року). Перший пам'ятник в Україні з нагоди 100-річчя «Пласту» відкрив у м. Івано-Франківськ. Протягом року пластуни проводять понад 100 виховних таборів різної спеціалізації, організовують заходи соціально-культурного і виховного спрямування (день Вифлеємського Вогню Миру, День Пластуна, Благодійний вечір Пласту та ін.). У 2018 р. Пласт зібрав найбільшу суму (1,25 млн грн.) в історії українського спільнокошту «Велика Ідея» для розвитку Пласту на Півдні і Сході України [213].

Головні обов'язки, які бере на себе пластун добровільно під час складання присяги є певними дороговказами для щоденного ефективного життя, а саме: 1)

Бути вірним Богові та Україні; 2) Допомогати іншим; 3) Жити за Пластовим законом і слухатись пластового проводу [213, 216, 223, 229]. Нажаль при цьому, тривалий час у ХХ ст. «Пласт» намагалися представити, як «буржуазно-націоналістичну військово-спортивну організацію» [213, 216, 222, 229, 231, 243].

Слід підкреслити, що в пластовій системі виховання важливу роль мають традиційні засоби фізичного виховання такі як: 1) фізичні вправи (різні види гімнастики, спортивні та рухливі ігри, туристична діяльність); 2) оздоровчі сили природи (сонячне опромінення, повітряні і водяні процедури); 3) гігієнічні фактори (чітко дозований режим праці та відпочинку, організована діяльність; раціональне харчування і питний режим; чистота в приміщеннях щотижневих зборів – вологе прибирання, провітрювання, тощо) [213, 216, 223, 228, 231, 234]. В. Я. Луцьким (2010) [228] висвітлено особливості туристично-краєзнавчої діяльності у молодіжних пластунських організаціях, зокрема такої як «Пласт». І. Огірко & О. Огірко [230] звертали увагу фахівців на духовно-моральні аспекти фізичного виховання.

Пластуни різних країн Європи, Америки, Канади сьогодні активно залучаються до благодійних проектів (соціальних, психолого-педагогічних, реабілітаційних, тощо), зібрані кошти в повному обсязі передаються військовим ЗСУ; пластуни активно залучені до збору продуктів довготривалого зберігання; надають допомогу новонародженим та мама у вигляді дитячого харчування, засобів гігієни; збирають медичні препарати для військовослужбовців та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій, вимущено переміщених осіб. Пластун завжди чинить у відповідності до головного гасла організації: «Будь тією зміною, яку хочеш бачити у світі» [231, 233].

Практичні аспекти роботи пластунів різних країн світу за час активних бойових дій висвітлено в дослідженні О. Юденко і М. Сербіна [233]. Ми вважаємо, що саме означена практична діяльність доводить сутність Статуту, Мету та Цілі національно-патріотичної організації «Пласт». Пластунка з м. Торонто Ivanka Siolkowsky за декілька днів у звільненій Бучі започаткувала флеш-моб – пензлем і фарбами чарівно «розквітати» місця від кульових поранень. Вона

разом із маленькою помічницею перетворили «порянені» огорожі на квіти, змінюючи настрій та емоції городян [233, с. 398] (рис. 5). Жінка вважає, що це безпосередньо практична реабілітація арт-терапією, і підкреслює, що це також активний фізичний рух. На її думку, саме рух, жага до нового – рухає світом, сприяє відродженню та відновленню духа і тіла.

Рисунок 5 – Практична діяльність пластуників під час активних бойових дій в Україні

Рисунок 6. Періоди розвитку Пласту в Україні та відомі пластуни – герої АТО / ООС

О. Юденко та М. Сербін [233, с. 398] підкреслюють, що «окрема сторніка болю цієї безжальної війни – загиблі «Воїни світла» у найпекельніших точках фронту під Києвом, на Донеччині та Луганщині, Харківщині, Херсонщині».

Серед пластунів, які віддали своє життя за незалежність та мирну Україну сьогодні за 140 днів активної фази російсько-української війни імена Героїв як В. Барчук; В. М. Дерех; А. Димид; Б. Кривицький; О. Тарасьєв [233, с. 399]. Всі вони були активними учасниками Революції Гідності, приймали участь в АТО /ООС і не змогли залишитися осторонь і в лютому 2022 року. На *рис. 6* згадуємо імена Воїнів, які власним життям довели, що лишилися вірними пластовій присязі, захищаючи честь, свободу та незалежність України (2014-2022 рр.). Автори переконанні [233, с. 399], що саме система «Пласт» в Україні та світі заснована на засадах компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходів до виховання особистості.

У пластунів вірність Україні означає вважати себе частиною української громади, бути патріотом держави; вона символізована у пластовому гербі, де пластова лілея нерозлучно переплетена з українським тризубом. Наша держава – ціла українська спільнота, поселена на прадідівській землі та поза її межами; це культура, мова, церква та інші матеріальні і духовні надбання, здобутки народу впродовж століть його існування. Діти та молодь систематично: 1) вивчають і використовують українську мову; 2) вивчають літературу, історію, географію і культуру українського народу, українську спадщину; 3) знають українську національну символіку та гімн; 4) плекають українські звичаї, знають і дбають про українське суспільство [213, 216, 223, 224, 231, 232, 243].

В Пласті існують табори і вишколи для УПН, УПЮ, УСП і УПС. Табори є декількох рівнів організації: крайові, окружні, станичні, курінні, гурткові та ін.; вони поділяються за спеціалізаціями та напрямками (мандрівні, вишкільні, тощо). Кількість учасників і програм залежать від організаційного рівня.

Т. І. Дорофєєва [217, с. 44], наголошує на тому, що «розвиток ФКіС в умовах територіальних громад підпорядковується вимогам стратегічного планування і управління орієнтованого на результат – першочергово, на забезпечення високої якості ФСП, що надаються населенню». Авторкою підкреслюється необхідність дотримання таких основоположних принципів як

«орієнтованості на споживача та процесний підхід» [217, с. 44]. На наше глибоке переконання, надання якісних та результативних послуг можливо лише тоді, коли ти щиро ставишся до виконання своїх професійних обов'язків (іноді навіть дієшь на громадських засадах, як волонтер), але впершу чергу тобою рухає бажання допомогти людині вирішити його негайну потребу у відновленні здоров'я, відновленні якісного руху, покращенні самопочуття і отриманні позитивних емоцій від досягнення цілі заняття.

О. Юденко та М. Сербін [233, с. 399-400] акцентують увагу на тому, що «відповідальність за власне здоров'я та своїх близьких, його збереження та підтримання на належному рівні, є важливою складовою життєвої компетентності людини в умовах сучасного суспільства». Відповідно автори вважають, що «національно-патріотична система виховання «Пласт» є важливою складовою комплексної системи надання сучасних фізкультурно-спортивних та реабілітаційних послуг особам, які зазнали травматичного впливу подій російськоукраїнської війни і може ефективно реалізовуватися в умовах ТАР для військовослужбовців та членів їх родин [212], вимущено переміщених осіб; на базі активних парків у відповідності до реалізації відповідних Указів Президенту (№ 342 / 2020 «Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни» [239]; № 574 / 2020 «Про започаткування соціального проекту «Активні парки – локації здорової України»» [240])».

В реалізації пластової виховної системи є одна основна вимога: всі елементи цієї системи повинні бути одночасно застосовувані. Два перші елементи є незмінними, бо їх неможливо модифікувати відповідно до бажань чи поглядів виховника, а третій елемент (засоби) може змінюватись відповідно до потреб (застосовують різновиди занять у відповідності до зацікавлень молоді, але все має бути збалансовано згідно із загальними напрямними діяльності організації) [213, 216, 219, 224, 240, 243]. Роль і місце «Пласт» в сучасній системі надання фізкультурно-спортивних і реабілітаційних послуг особам, які зазнали травматичного впливу подій війни, компетенції, якими повинен володіти

фахівець, який працює із подоланням наслідків травматичних подій війни, та основні підходи на засадах яких здійснюється фізкультурно-спортивна і реабілітаційна діяльність з означеним контингентом населення України представлено нами у попередніх дослідженнях (2022) [233]. Саме з такими життєвими принципами та означеними підходами до вирішення професійних завдань щодо надання сучасних фізкультурно-спортивних та реабілітаційних послуг ми розглядаємо фахівців спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», які захочуть присвятити своє життя та фахову діяльністю служінню людям, яке спрямоване на подолання наслідків подій війни через отримання якісних, ефективних і кваліфікованих фізкультурно-спортивних і реабілітаційних послуг із прогнозованим тривалим результатом.

Вбачаємо наразі негайну потребу у створенні спеціалізованого інформаційного контенту для військовослужбовців із наслідками БТ та членів їх родин, інших осіб, які зазнали травматичних подій російсько-української війни, важливим складовим елементом якого повинен бути (освітній, когнітивний). Його наповнення та обов'язковий відкритий доступ до інформації дозволить користувачам цих послуг якісною навчально-методичною та науковою інформацією, мати доступ до тематичних публікацій, інформації щодо проведення різних спеціалізованих заходів, визначати локації, які максимально близько розташовані до місця проживання споживачів ФСП та ФСР; заплановано через цю інформаційну платформу обднання та залучення через мережу Інтернет до фізкультурно-оздоровчої діяльності тих, осіб, які з різних причин не можуть бути присутніми особисто на занятті – впровадження системи дистанційних занять, контакт і консультації із командою тренерів-інструкторів, тощо. На сьогодні важливим є питання активного використання інноваційних (хмаро орієнтованих) технологій [225].

В основу «Стратегія Пласту 2030» [231] закладено пластові Цінності та 3 головні обов'язки пластуна. Стратегічною місією до 2030 є наступне – «творимо успішну Україну через спроможних пластунів», а успішна країна визначається як «досягнення і збереження безпеки і перехід у сталий розвиток». Зазначено, що

«Пласт» є спроможною організацією, доступною для кожної дитини, що творить позитивні зміни на місцевому та національному рівнях [231].

Керівництва організації вважає, що «спроможні пластуни» це з позицій сьогодення «свідомі, відповідальні і повновартісні громадяни, в природі яких зафіксована синергія результативності, життєрадісності і служіння, зокрема: 1) результативність – це досягнення цілей; 2) життєрадісність – є чар пластування; 3) служіння – це суспільна користь» [231]. Зараз в «Пласті» працює: 1) ефективна система збору, аналізу, систематизації і обміну інформацією про пластову спільноту (місцеві осередки мають ефективні власні стратегії на основі загальнонаціональної, E-Plast, бази даних виховних частин, членства, інструкторів, зовнішніх, вишколів, спеціалізацій); 2) створена мережа ресурсних центрів, які підтримують і розвивають осередки в областях (кількість і охоплення діяльності обласними пластовими вишкільними центрами, молодіжними пластовими центрами та пластовими домівками) [231, 232, 234].

Доречними є подальше дослідження рівня теоретичної обізнаності осіб із наслідками травматичного впливу війни в Україні про особливості використання системи «Пласт» як структурного елементу сучасної системи ФСП; важливим є створення комплексу навчально-методичних матеріалів для фахівців спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» (висвітлення особливостей вирішення професійних завдань з означеним контингентом та застосування корекційно-відновлювальних засобів на засадах холістичного та біопсихосоціального підходів.

REFERENCES

1. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. In Education for the Media and the Digital Age. Vienna: UNESCO, 1999.
2. Ganna Onkovich. Media Didactics in Higher Education: Oriented Media Education // European Conference on Information Literacy, Istanbul (Turkey) October 22–25, 2013 : abstracts / Editors: Serap Kurbanoglu, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Ralph Catts, Sumeyye Akca, Sonja Spiranec. – Ankara : Hacettepe University Department of Information Management, 2013. – P. 101.
3. Европейская конференция по информационной грамотности (ECIL). 20-23 октября 2014 года (Дубровник, Хорватия) / Анна Онкович, Елена Калицева // Медиаобразование. Media Education : рос. журн. истории, теории и практики медиапедагогике. – 2015. – № 1. – С. 13–16.
4. Медийная и информационная грамотность в цифровую эпоху: на пороге глобального прорыва. ЮНЕСКО–2014 / А. В. Онкович // Медиаобразование. Media Education : рос. журн. истории, теории и практики медиапедагогике. – 2014. – № 4. – С. 9–14.
5. Ганна Онкович. Медіа- та інформаційна грамотність у сучасній вищій освіті України / Г. В. Онкович // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. – № 1 (Дод. 1). – [Темат. вип.] : Наука і вища освіта. – Київ, 2014. – С. 85–87.
6. Онкович А.В. Медиа- и информационная грамотность как зонтичное понятие обучающей среды / А. В. Онкович, А. Д. Онкович // Профессионализм педагога: сущность, содержание, перспективы развития. – М. : МАНПО ; Ярославль : Ремдер, 2014. – С. 328–332.
7. Медиаобразование: «журналистика для всех» или «профессионально ориентированное медиаобразование»? [Электронный ресурс] / А. В. Онкович // Медиаобразование 2014 : сб. тез. и ст. Всерос. науч.-практ. конф. (с междунар. участием) «Медиаобразование 2014. Региональный аспект», Москва, 7–9 окт. 2014 г. / под ред. И. В. Жилавской, Е. А. Карягиной. – Электрон. текст. дан. – М. : РИЦ МГГУ им.М. А. Шолохова, 2014. – 360 с. – С. 318–325.
8. Онкович Ганна. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі / Г. В. Онкович // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. / Ін-т вищ. освіти НАПН України. – Київ, 2014. – № 2 (53). – С. 80–87
9. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора Г.В.Онкович / Онкович Г.В., Духаніна Н.М., Сахневич І.А., Гуріненко І.А., Янишин О.К., Онкович А.Д., Балабанова К.Є.– К.: Логос, 2013. – 196 с.

217. Дорофеева, Т. І. Розвиток фізичної культури і спорту в умовах громад з використанням стандарту управління якістю фізкультурно-спортивних послуг. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (ФКіС), 2022. (3(148), 40-45. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3\(148\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).10)
218. Жданович Ю. М. Організаційно-педагогічні засади виховного процесу у скаутській організації «Пласт» : Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.07 / Ю. М. Жданович; АПН України. Ін-т пробл. виховання. К., 2004. 21 с.
219. Закон України «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020, № 15, ст. 94. (док. 385-IX, поточ. ред. – 17.12.2019). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20#Text>
220. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 2-3. С. 36. (док. 2961-IV, пот. ред. – від 01.07.2022, підст. – 1848-IX,1962-IX) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
221. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2021. № 8. С. 59. (док. 1053-IX, пот. ред. – від 01.07.2022, підст. – 1962-IX) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
222. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 14. С. 80 (док. 3808-XII, пот. ред. – від 17.06.2022, підст. – 2048-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#top>
223. Зарицька О. Пластуни в ОУН. Пластовий шлях. 1997. Ч. 3(115). С. 52.
224. Збірник з нагоди 20-річчя Пластової Станиці в Нью-Йорку: 1949-1969. Нью-Йорк : Пластова Станиця Нью-Йорк, 1969. 118 с.
225. Інноваційні технології (освітні кейси) у системі фізкультурно-спортивної реабілітації учасників військових конфліктів з ознаками бойової травми / О. Юденко, Д. Оленєв, О. Романюк, Н. Пеценко. Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2022. Pp. 395-410. DOI 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.2.7.1. URL: <https://isg-konf.com/theoretical-foundations-of-pedagogy-and-education-2/>
226. Костів М. Пластові церемоніали: Генетичний і функціональний аспекти. Вісник Львів. Ун-ту. Серія філологія. 2010. Вип. 43. С. 331-337.
227. Котляр Ю. В. Військова історія України : Навч. посіб. / Ю. В. Котляр; Миколаїв. навч.-наук. центр Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. Миколаїв; О., 2000. 101 с.
228. Луцький В. Я. Активний туризм у діяльності молодіжних пластунських організацій Західної України (20-30 рр. ХХ ст.) / В. Я. Луцький. Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. 2010. № 1. С. 21-26.

229. Маматова Т. В. Управління на основі якості: методологічні засади для органів державного контролю: монографія. Дніпропетровськ: А. Л. Свідлер, 2009. 326 с.
230. Огірко І., Огірко О. Духовно-моральні аспекти фізичного виховання. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. № 2 (18). С. 21-27.
231. Офіційний сайт Пласту: «Пластовий портал». URL : <https://www.plast.org.ua/>
232. Пласт. Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1963. Т. 6, кн. XI : Літери Пере-По. С. 1393-1394.
233. «Пласт»: роль, місце та компетентності фахівців, які важливі для системи надання фізкультурно-спортивних і реабілітаційних послуг особам, що зазнали травматичного впливу подій війни (2022) / О. Юденко, М. Сербін. Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them. Proceedings of the XXV International Scientific and Practical Conference. Athens, Greece. Pp. 391-400. DOI: 10.46299/ISG.2022.1.25. URL: <https://isg-konf.com/innovative-trends-of-science-and-practice-tasks-and-ways-to-solve-them-two/>
234. Пласт – українська скаутська організація : <https://kyiv.plast.org.ua/#pro-kr>
235. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року». Від 4 листопада 2020 р., № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-п#Text>
236. Рада офіційно визнала «Пласт» та його внесок у становлення державності. Громадське телебачення. 30 травня 2019. URL : <https://hromadske.ua/>.
237. Сич О. Пласт: нарис витоків, історії, сьогодення (10 річницю відновленню Пласту присвячую) / О. Сич. Івано- Франківськ; Лілея- НВ. 1999. 200 с.
238. Субтельний О. та ін. Пласт. Унікальна історія українського скаутського руху. Торонто : Plast Publishing Inc., 2019. 440 с. ISBN 978-1-64606-784-8.
239. Указ Президента України № 342/2020 «Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни». URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3422020-34757>
240. Указ Президента України № 574 / 2020 «Про започаткування соціального проекту «Активні парки – локації здорової України»» URL : <https://www.president.gov.ua/documents/5742020-36049>
241. Центр досліджень визвольного руху. Українська повстанська армія: Історія Нескорених. Львів : ЦДВР, 2007. 352 с. ISBN 978-966-8041-43-3.

280. Вороненко Ю.В., Мінцер О.П., Краснов В.В. Електронні навчальні посібники для відображення медичних процедурних знань: принципи, етапи створення, методологія.- К., 2009: 160 с.
281. Вороненко Ю.В., Бойко А.І., Гойда Н.Г. та ін. Дидактичні технології викладання питань репродуктивного здоров'я.- К.: Книга-плюс, 2011: 192 с.
282. Білоус А. С. Фізкультурно-спортивна реабілітація учасників військових локальних конфліктів засобами спортивних ігор (на матеріалі регбі): кваліф. роб. магістра: спец. 017 «Фізична культура і спорт». Київ; НУФВСУ, 2021. 88 с.
283. Інноваційні технології (освітні кейси) у системі фізкультурно-спортивної реабілітації учасників військових конфліктів з ознаками бойової травми. / О. Юденко, Д. Оленев, О. Романюк, Н. Пеценко. Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2022. Pp. 395-410. URL:<https://isg-konf.com/theoretical-foundations-of-pedagogy-and-education-2/>; DOI 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.2.7.1.
284. Кальниш В. В. Професійна діяльність в екстремальних умовах середовища: визначення, класифікація. Український журнал з проблем медицини праці. № 3(52).2017. С. 23-37. URL: <https://doi.org/10.33573/ujoh2017.03.023>
285. Копоть Є. С. Настільний теніс як засіб соціальної інтеграції учасників АТО/ООС (на матеріалі таборів активної реабілітації): кваліф. роб. магістра: спец. 017 «Фізична культура і спорт». Київ; НУФВСУ, 2021. 87 с.
286. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання : Умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко 3-є вид. Харків : Торсінг, 2002. 320 с.
287. Литвинова С. Хмарні технології. Соціальне середовище програмування TouchDevelop (2013) / С. Литвинова, О. Тебенко. Комп'ютер у школі та сім'ї. № 5 (109). С. 26–31.
288. Козак Л. В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. Освітологічний дискурс, 2015, № 3 (11). 153-162. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/33692866.pdf>
289. Корекція стресостійкості засобами спортивних ігор у військовослужбовців із наслідками бойової травми (2021) / О. В. Юденко, В. В. Білошицький, С. В. Бойченко, Г. О. Галашевський Військова освіта. Т. 1. № 43. С. 381-392. : <http://znp-vo.nuou.org.ua/issue/view/14261>
290. Ластовченко В. Б. Особенности десинхронизации суточных биоритмов операторов при сменном графике работы (2011) / В. Б. Ластовченко. Укр. журн. з пробл. медицини праці. № 2. С. 3–10.
291. Наказ МВС «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій»: Екстремальні умови (№ 747. 31.08.2017).URL:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf

292. Огляд теоретичних і практичних підходів до екстемології / Олександр Четверіков. URL : <https://ekstremologiya.com>
293. Отрошко, О. Юденко, О. & Путров, С. (2021). Погляд науково-педагогічних працівників на особливості формування в умовах пандемії COVID-19 здоров'язбережувальної компетенції у бакалаврів гуманітарно-педагогічних факультетів. НЧ НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури, (12 (144), 107-113. URL:<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/638>; [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.12\(144\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.12(144).22)
294. Психологія надзвичайних ситуацій. Професійна діяльність лікаря-психолога в екстремальних умовах та ситуаціях. Кафедра медицини катастроф та військової медицини. URL:https://emergency.vnmu.edu.ua/wp-content/_compressed.pdf
295. Сучасні вимоги до освіти дорослих / Т. К. Андрющенко. URL:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/ped/2010_183_1/N183-1p012-016.pdf
296. Технологія організації самостійної роботи в системі безперервного навчання педагогічних працівників / Н. В. Василенко. Народна освіта: Електр. наук. фак. вид. URL:<https://www.narodnaosvita.kiev.ua>
297. Юденко О., Омельчук О., Тімошина Є. & Мельничук В. (2021). Військовослужбовці із наслідками бойової травми, які займаються адаптивний волейболом: показники психо-фізичної та соціальної адаптації. НЧ НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (7(138), 135-141. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).28](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).28)
298. Шапіро С. О. Фізкультурно-спортивні послуги – складова психофізичної та соціальної адаптації військових із наслідками бойової травми: кваліф. роб. магістра: спец. 017 «Фізична культура і спорт». Київ: НУФВСУ; 2020. 82 с.
299. Kirkcaldy B. Occupational stress, work satisfaction and health among the helping professions / B. Kirkcaldy, R. J. Shephard. Eur. Rev. Appl. Psihol. 2004. V. 51. P. 243–253.